

ХИПЕРСЕНЗИТИВНОСТ КОД НАДАРЕНЕ И НЕНАДАРЕНЕ ДЕЦЕ

Апстракт: Предмет овог прилога јесте проучавање питања односа хиперсензитивности и даровитости у контексту учења Казимира Дабровског (Kazimierz Dabrowski), пољског психијатра и психолога. Циљ истраживања је утврђивање разлике у хиперсензитивности код надарене и ненадарене деце. Рад обухвата емпиријско истраживање које је спроведено на узорку од 150 испитаника узраста између 8 и 13 година. Хиперсензитивност је мерена Упитником за процењивање хиперцензитивности (Overexcitability Questionnaire-Revised OEQ-REV; Piechowski, 2006). Добијени подаци обрађени су применом основних дескриптивних и компаративних статистичких показатеља. На основу добијених резултата можемо рећи да је општа хипотеза потврђена. Наиме, утврђено је да постоји статистички значајна разлика између надарене и ненадарене деце у погледу хиперсензитивности. Испитана је и разлика у хиперсензитивности код надарене и ненадарене деце с обзиром на пол, године старости, уметничке склоности, да ли је неки члан породице уметник и према школским постигнућима. Добијене су значајне разлике у хиперсензитивности између надарене и ненадарене деце с обзиром на школска постигнућа, да ли неки члан породице уметник и уметничке склоности, док су резултати делимично потврдили разлике у хиперсензитивности код надарене и ненадарене деце с обзиром на пол и године старости. У истраживању испитивали смо конструкте који су предмет проучавања у свету последњих деценија, а у нашем окружењу последњих година. Нека важна питања на ову тему, а за чијим смо одговорима трагали у овом истраживању, остала су и даље отворена.

Кључне речи: хиперсензитивност, надареност, даровитост, даровити ученици, креативност.

ТЕОРЕТСКА ЗАСНОВАНОСТ

Даровитост је вишедимензионални феномен који и поред многобројних истраживања и различитих приступа остаје недовољно истражен. Последњих неколико деценија велика пажња се поклања проучавању феномена даровитости и креативности. Многи аутори прилазе дефинисању појма „даровитост” са различитих аспеката. Док га једна група тумачи као особину, потенцијал, способност, сазнајне компоненте, други указују на постигнуће у одређеним сферама људског деловања.

Најопштија дефиниција даровитости (према Чудина-Обрадовић, 1990) је да је даровитост необичност, изнимност понашања која се огледа у квалитетнијем, бољем, значајнијем резултату или продукту него што га постижу остали појединци са сличним карактеристикама.

¹ radicca87@yahoo.com

Проучавање даровитости започело је радом и истраживањем енглеског научника Френсиса Голтона (Francis Galton) (према Ђорђевић, 2012). Он је у свом делу „Наследни геније” генеалошким студијама настојао да докаже своју тезу да се генији рађају. Међутим, прво систематско и темељно проучавање даровитости започео је Луис Терман (према Ђорђевић, 2012) са сарадницима тзв. лонгитудиналним студијама, почев од 1921. год. , настављене су и после његове смрти и трајале су педесетак година. Према Терману, даровит је сваки онај појединац са високим општим интелектуалним способностима и чији је IQ 140 и изнад тога (Ђорђевић, 2012).

ХИПЕРСЕНЗИТИВНОСТ И ДАРОВИТОСТ

Дабровски (Dabrowski) (према Чудина-Обрадовић, 1990) говори о такозваној хиперсензитивности, односно преосетљивости (енгл. *super-sensitivity, overexcitability*) коју даровити могу манифестовати у неколико подручја, па тако и у емоционалном. Он дефинише и описује такву осетљивост као проширену свесност која је појачана емоцијама, интелектуалном и/или физичком активношћу. Па је, тако, на пример чест случај да у групи даровите деце пронађемо дете које се много узнемири због социјалне неправде у свету или је врло забринуто због економске кризе у свету. Степен емоционалности које то дете изражава, пре бисмо могли очекивати од адолесцента, а не од детета тих година. Треба напоменути да овакве снажне реакције не представљају манифестацију евентуалних емоционалних проблема или поремећаја понашања, већ су оне део личности појединца. Као група, даровити су склони преузимању ризика, осетљиви су на очекивања и туђа осећања, често врло рано изражавају идеализам и смисао за правду, независни су и компетативни (Чудина-Обрадовић, 1990).

Хиперсензитивност се може описати као урођена тенденција да се на различите стимулусе одговара веома интензивно. Термин хиперсензитивност се дословно може превести као „суперстимулативност”. То значи да особа може на мање интензивну стимулацију одреаговати довољно јако и довољно дуго. Термин хиперсензитивност се може боље разумети терминима као што су: јачи, осетљивији, проницљивији, упорнији, енергичнији (Daniels and Piechowski, 2009).

Постоји пет облика хиперсензитивности – психомоторна, сензитивна, емоционална, имагинативна или интелектуална хиперсензитивност. Ови облици су неопходан, али не и довољан услов за напредовање, тј. за вишестепени развој.

Теорија Дабровског и његов концепт хиперсензитивности су први пут узети као основа за саветовање даровитих клијената крајем 1970. године (Bailey, 2010). Тиесо (Tieso) (према Tillier, 2009) каже да је овај концепт психичке хиперсензитивности изникао из оригиналног концепта теорије развојних потенцијала која је настала из рада Дабровског са даровитим појединцима у условима екстремног стреса (Tillier, 2009). По мишљењу

Бејлија (Bailey, 2010) овај концепт се сада сматра фундаменталним за разумевање психолошких аспеката даровитости.

Истраживања су показала да су интензитет, осетљивост и хиперсензитивност примарне карактеристике надарених особа. Ова запажања су потврђена од стране родитеља и наставника који су код њих учили одређена понашања и велику разлику између надарене деце и њихових вршњака. Дабровски је веровао да су конфликти и унутрашња патња неопходни за напредак у развоју. Он је такође приметио да се не крећу сви људи ка напредном нивоу развоја, али да урођене способности/интелигенција у комбинацији са хиперсензитивношћу могу бити предиктивни потенцијал за виши ниво развоја. Важно је нагласити да не поседују сви талентовани и надарени појединци неки облик хиперсензитивност, док истраживања показују да има већи број људи са хиперсензитивношћу код даровите популације него код просечних појединаца (Lind, 2001).

Хиперсензитивности су урођени интензитети који указују на повећану способност да се одговори на неку драж. Јачина емоционалног доживљаја и висок ниво енергије код даровитих не може бити игнорисан јер они помоћу њих нарушавају свакодневну рутину и већ постојећи редослед ствари. Даровити константно упијају информације из спољашњег света на које одговарају много брже и интензивније од остале деце. Због тога што могу бити јако стимулирани и зато што на другачији начин примају и обрађују информације из спољашњег света, често су погрешно схваћени (Daniels and Piechowski, 2009).

Облици хиперсензитивности

- Психомоторна хиперсензитивност

Психомоторна хиперсензитивност је појачана раздражљивост неуромишићног система. Ова врста хиперсензитивности укључује капацитет појединца да буде активан и енергичан. Када је особа са психомоторном хиперсензитивношћу емоционално напета, она ту напетост може празнити убрзаним говором, импулсивним реакцијама, недолучним понашањем, глумом, нервозним навикама, јаком тенденцијом ка радохолизму итд. Деца са овим обликом хиперсензитивности проналазе велику радост у том њиховом безграничном вербалном и физичком ентузијазму и активности. Код куће и у школи ова деца никада неће бити мирна. Могу константно причати. Одрасли и вршњаци ће им стално говорити да седе и буду мирни, али је то просто немогуће. Деци са повећаном овом врстом хиперсензитивности могу често дијагностификовати хиперактивност (АДХД) (Lind, 2001).

- Сензитивна хиперсензитивност

Сензитивна осетљивост односи се на интензивна осећања за пријатност и развијенија чула вида, укуса, додира и слуха. Ова врста хиперсензитивности се најчешће изражава у тражењу интензивних сензуалних осећања и 'излаза' за унутрашње тензије (Стојаковић, 2000).

- Имагинативна хиперсензитивност

Имагинативна хиперсензитивност се одликује повећаном употребом маште која је веома богата сликама и импресијама, честом употребом метафора, фантазија, откривањем нових изума... Склони су детаљној визуелизацији и анализи снова. Често, деца са имагинативном хиперсензитивношћу, желе да побегну од досаде и зато код њих можемо уочити микс стварности и фикције. Наиме, они стварају своје светове и живе у њима, комуницирају посебним (измишљеним) језиком са својим имагинарним пријатељима (Lind, 2001).

- **Интелектуална хиперсензитивност**

Интелектуална хиперсензитивност најчешће се испољава као 'глад' за знањем и тражењем истине и изражава се питањима, експериментисањем, анализом, решавањем проблема и теоријским размишљањем. То су већином интроспективне особе са развијеном хијерархијом и системом вредности који је добро интегрисан и у складу са свакодневним понашањем појединца. Али ово није синоним за интелигенцију јер многе интелигентне особе најчешће не налазе задовољство у поменутих активностима и немају жељу, нити улажу напоре да унапреде своје знање или усаврше своје појмове о себи и другима (Стојаковић, 2000).

- **Емоционална хиперсензитивност**

Ова врста хиперсензитивности често прва буде примећена од стране родитеља. Она се огледа у повећаним, интензивним осећањима, комплексним емоцијама, идентификовањем са туђим осећањима (емпатија) и јаким афективним изразом (Lind, 2001).

Ове врсте хиперсензитивности јављају се рано у животу и повезане су са одређеним конституционалним факторима (Баилеу, 2010). Истраживања су показала да даровита деца и одрасли имају већу емоционалну, интелектуалну и имагинативну хиперсензитивност од просечне популације (Bailey, 2010).

Методе, технике и инструменти

Прикупљени подаци обрађени су у стандардном статистичком пакету СПСС 17.0, техникама које највише одговарају природи варијабли, циљевима и хипотезама истраживања. У истраживању ће бити коришћена три инструмента:

1. Упитник за процењивање хиперсензитивности (Overexcitability Questionnaire-Revised OEQ-REV; Piechowski, 2006).

Хиперсензитивност ће бити мерена OEQ-REV упитником. Упитник се састоји од 24 ставке које су у форми питања; одговори морају бити есејског типа. Оцењивање упитника је квалитативно. На основу одговора можемо утврдити који је облик хиперузбудљивости доминантан код испитаника. Одговори на питања нам показују интензитет реакција за сваког испитаника посебно. OEQ је коришћен у студијама, чији је циљ био поређење даровитих особа са особама просечне интелигенције (Gallagher, 1985).

2. Упитник конструисан за потребе истраживања – који садржи податке о контролним варијаблама узорка испитаника (пол, године старости,

уметничке склоности, да ли је неко у породици уметник или не и школска постигнућа).

Узорак

Узорак чини 150 испитаника узраста између 8 и 13 година. Узорак обухвата ученике ниже музичке школе, чланове ликовних секција, драмских секција и плесних школа. Контролна група ће обухватити ученике истог узраста основних школа „Вожд Карађорђе” и „Свети Сава” у Нишу, које се не баве уметничким активностима.

Организација и ток истраживања

Истраживање је спроведено током децембра 2012. и јануара 2013. године у основним школама „Вожд Карађорђе” и „Свети Сава” у Нишу, у Музичкој школи „Др Војислав Вучковић” у Нишу, као и многобројним секцијама и плесним школама.

Резултати

У истраживању је учествовало 150 испитаника. Имали смо пет група (група деце која се баве сликарством, музиком, плесом, глумом и група деце која се не баве ни једном врстом уметности – контролна група); сваку групу чинило је по 30 испитаника. Од инструмената коришћен је Упитник за процењивање хиперсензитивности (Overexcitability Questionnaire-Revised OEQ-REV; Piechowski, 2006) и Упитник конструисан за потребе истраживања, који садржи податке о контролним варијаблама узорка испитаника (пол, године старости, уметничке склоности, да ли је неко у породици уметник или не и школска постигнућа). Истраживање је спроведено у децембру 2012. године и јануару месецу 2013. године. Испитаници су показали велику спремност за сарадњу и са лакоћом попунили све потребне тестове.

Табела 1. Структура узорка у односу на пол

	Фреквенце	Проценти
Мушки	49	32,7
Женски	101	67,3
Укупно:	150	100,0

Из табеле бр.1 видимо да у узорку имамоз начајно више девојчица него дечака. У истраживању је учествовало 150 испитаника.

Табела 2. Фреквенце и проценти типова хиперсензитивности на подузorcима

	Облици хиперсензитивности	Фреквенце	Проценти
Сликарство	психомоторна	1	3,3
	сензитивна	5	16,7
	емоционална хиперсензитивност	4	13,3

	имагинативна	16	53,3
	интелектуална	2	6,7
	ниједна од понуђених	2	6,7
	<i>укупно</i>	30	100,0
Глума	сензитивна	2	6,7
	емоционална	2	6,7
	имагинативна	13	43,3
	интелектуална	12	40,0
	ниједна од понуђених	1	3,3
	<i>укупно</i>	30	100,0
Музика	психомоторна	1	3,3
	емоционална	12	40,0
	имагинативна	5	16,7
	интелектуална	10	33,3
	ниједна од понуђених	2	6,7
	<i>укупно</i>	30	100,0
Плес	психомоторна	13	43,3
	емоционална	3	10,0
	имагинативна	4	13,3
	интелектуална	7	23,3
	ниједна од понуђених	3	10,0
	<i>укупно</i>	30	100,0
Контролна	психомоторна	2	6,7
	сензитивна	5	16,7
	емоционална	5	16,7
	имагинативна	1	3,3
	интелектуална	9	30,0
	ниједна од понуђених	8	26,7
	<i>укупно</i>	30	100,0

Из табеле бр. 2 видимо колико испитаника из сваке групе припада ком типу хиперсензитивности.

Табела 3. Разлика у погледу хиперсензитивности код надарене (сликарство, плес, музика и глума) и ненадарене деце (деца која се не баве ниједном уметношћу) с обзиром на пол

Врста уметности	Пол	X ²	Df	Ниво значајности
Сликарство	м	15,09	5	0,01
	ж	12,52	5	,028
Плес	м	1,37	4	,849
	ж	17,88	5	,003
Музика	м	7,85	5	,164
	ж	9,36	5	,095

Глума				
	м	7,56	5	,182
	ж	14,62	5	,012

Из табеле видимо да постоји статистички значајна разлика у облику хиперсензитивности код мушких испитаника који се баве сликарством и код женских испитаника који се баве плесом и глумом.

Табела 3. Разлика у погледу хиперсензитивности код надарене (сликарство, плес, музика и глума) и ненадарене деце (деца која се не баве ниједном уметношћу) с обзиром на године старости

Врста уметности	Године старости	X2	Df	Ниво значајности
Сликарство				
	13	15,22	5	,009
	12	8,20	5	,146
	11	4,00	1	,046
	10	3,73	5	,588
	9	6,00	3	,112
Плес				
	13	14,49	4	,006
	12	7,22	5	,235
	11	7,00	5	,221
	10	2,26	5	,812
	9	5,00	3	,172
Музика				
	13	2,13	4	,710
	12	6,39	4	,172
	11	7,00	3	,072
	10	3,00	4	,558
	9	2,00	1	,157
Глума				
	13	8,79	5	,118
	12	7,36	4	,118
	11	6,00	3	,112
	10	5,75	5	,331
	9	3,42	2	,180

Из табеле видимо да постоји статистички значајна разлика код деце која имају 13 година, и то између деце која се баве сликарством и контролне групе и деце која се баве плесом и контролне групе. Разлика постоји и код деце која имају 11 година, уз напомену да је проценат категорије од 11 година веома мали, свега 4 испитаника.

Табела 3. Разлика у погледу хиперсензитивности код надарене (сликарство, плес, музика и глума) и ненадарене деце (деца која се не баве ниједном уметношћу) с обзиром на то да ли је неки члан породице уметник или не

Врста уметности	Да ли је неки члан породице уметник	X2	Df	Ниво значајности
Сликарство	да	7,72	5	,172
	не	19,34	5	,002
Плес	да	11,81	5	,037
	не	8,09	5	,151
Музика	да	10,19	4	,037
	не	6,84	5	,232
Глума	да	11,55	4	,021
	не	14,37	5	,013

Разлика постоји и код деце која имају неког у породици ко се бави уметношћу и код деце која немају ниједног члана породице који се бави уметношћу код свих група испитаника.

Табела 3. Разлика у погледу хиперсензитивности код надарене (сликарство, плес, музика и глума) и ненадарене деце (деца која се не баве ниједном уметношћу) с обзиром на школска постигнућа (школски успех)

Врста уметности	Школски успех	X2	Df	Ниво значајности
Сликарство	врлодобар	4,27	4	,370
	одличан	24,23	5	,000
Плес	врлодобар	4,66	5	,458
	одличан	14,63	5	,012
Музика	врлодобар	3,73	4	,443
	одличан	13,57	5	,019
Глума	врлодобар	6,80	4	,147
	одличан	16,67	5	,010

Из табеле видимо да постоји статистички значајна разлика између свих група испитаника и контролне групе с обзиром на просечну оцену одличан (5).

Дискусија

Основна хипотеза односи се на постојање разлика у погледу хиперсензитивности код надарене деце и ненадарене деце с обзиром на пол, године старости, уметничке склоности, да ли је неки члан породице уметник или не и школска постигнућа.

Један од основних налаза спроведеног истраживања јесте да је нађена разлика између надарене деце и ненадарене деце у облику хиперсензитивности. Показало се да 26,7% из контролне групе, заправо, не припада хиперсензитивној деци, од њих 30% су интелектуално хиперсензитивна. Што се тиче деце која се баве плесом, њих 10% не припада ниједном облику хиперсензитивности, а 43,3% припада психомоторној. Деца која се баве музиком у највећем проценту показују емоционалну хиперсензитивност (40%), од њих 6,7% не припада хиперсензитивној деци. Показало се да је 43,3% деце која се баве глумом имагинативно хиперсензитивна, а само 3,3% ове групе не припада хиперсензитивној деци. Што се тиче деце која се баве сликарством, највећи број показује имагинативну хиперсензитивност (53,3%), а 6,7% деце из ове групе не припада хиперсензитивној деци.

Резултати су показали да постоји статистички значајна разлика у облику хиперсензитивности код мушких испитаника који се баве сликарством и код женских испитаника који се баве плесом и глумом.

Можемо претпоставити да је женским испитаницима које се баве плесом лакше да изражавају своје емоције кроз покрет и да се лакше креативно изражавају кроз покрет. Када је особа са психомоторном хиперсензитивношћу емоционално напета она ту напетост може празнити убрзаним говором, импулсивним реакцијама, недоличним понашањем, глумом, нервозним навикама, јаком тенденцијом ка радохолизму итд. (Lind, 2001). Што се тиче дечака, постоји могућност да су дечаци из ове групе физички инхибирани и да нерадо користе физичку изражајност. Можда њихова уздржаност полази из зебње да ће их остатак групе исмејати. Изражавањем кроз покрете млади лакше износе своје ставове, јер је такав начин директнији и превазилази вербална ограничења (Милојевић, 2012). Добијене резултате можемо тумачити тиме да су женски испитаници који се баве глумом сколтнији машти, имагинацији, сањарењу, за разлику од дечака који су на том узрасту мање склони креативном изражавању. Вероватно се женски испитаници често уживљавају у своје игре са луткама, крпеним животињама или измишљеним пријатељима.

Што се тиче година старости, резултати су показали да постоји статистички значајна разлика код деце која имају 13 година, и то између деце која се баве сликарством и контролне групе и деце која се баве плесом и контролне групе. Разлика постоји и код деце која имају 11 година, уз напомену да је проценат категорије од 11 година веома мали, свега 4 испитаника. Ове резултате можемо тумачити тиме што старија деца вероватно имају развијенију имагинацију. Можемо претпоставити да се имагинација налази у

сваком од нас, али да се сигурно кроз рад са различитим ликовним материјалима и вежбама побуђује и покреће њен развој. Можемо претпоставити да се психомоторни развој код старије деце која се баве плесом развио до одређеног нивоа и да због тога постоје разлике.

Оно што смо очекивали јесте да постоји статистички значајна разлика између надарене деце и ненадарене деце с обзиром на то да ли је неки члан породице уметник. Овај део хипотезе је потврђен. Разлика постоји и код деце која имају неког у породици ко се бави уметношћу и код деце која немају ни једног члана породице који се бави уметношћу код свих група испитаника. Јасно је да повољне породичне прилике не представљају изходне даровитости, већ само потпомажу преобраћање високих потенцијала у запажени учинак у одређеном домену. Наиме, налази различитих истраживања овог проблема сугеришу важност емоционалне тоpline родитеља у развијању дететових интелектуалних потенцијала, односно у подстицању његове даровитости (Bradly & Caldwell, 1976, Vernon, 1979, према Пекић, 2012).

Што се тиче школских постигнућа, резултати су показали да постоји статистички значајна разлика између свих група испитаника и контролне групе с обзиром на просечну оцену одличан (5). У процесу образовања стичу се знања која представљају основу за креативно испољавање. Да би појединац био креативан у одређеној области, потребно је да усвоји њене основне појмове и овлада другим релевантним знањима. Посматрање процеса креативног мишљења код деце јасно илуструје критичну улогу базичних знања која представљају темељ њихове креативности. Стога је разумљиво што се од школе захтева да својим активностима и начином рада подстакне развој креативног мишљења и понашања ученика, са идејом да ће овај подстицај за последицу имати већу креативност касније у животу, када се као одрасли људи буду суочавали са проблемима од чијег решавања ће зависити њихов лични и шири друштвени развој и напредак. Као формално признат показатељ знања, школски успех представља услов за избор школе на вишем ступњу и даље стицање знања. Усвојено знање је основа на коју се надограђују нова знања, док резултати научног подстичу на ново учење. Штавише, успех у школи утиче на ангажовање, употребу и развој укупних потенцијала ученика и тако што делује на друге аспекте њихове личности и понашања који учествују у креативном стварању (Максић и Ђуришић-Бојановић, 2004).

Закључак

Истраживање је спроведено са циљем испитивања разлика у облику хиперсензитивности и стилова учења код надарене деце и ненадарене деце. Нека важна питања на ову тему, а за чијим смо одговорима трагали у овом истраживању остала су и даље отворена. Поставља се питање колико је неко ко бира ликовну, драмску или неку другу секцију стварно надарен, који су све разлози због којих се дете опредељује баш за одређену секцију. Можемо претпоставити да дете чак и ако бира само, неће увек изабрати оно што заиста жели. Некад ће бити поведено одлуком најбољег друга или другарице,

довољно убедљивом сугестијом учитеља или презентера активности. Може се десити и да ће родитељи форсирати ту додатну активност што може довести до низа негативних ефеката код детета; уместо да има бенефите од активности, оне могу бити извор стреса.

Литература:

- Bailey, C. L. (2010). *Overexcitabilities and sensitivities: Implications of Dabrowski's Theory of Positive Disintegration for counseling the gifted*. Retrieved from http://counselingoutfitters.com/vistas/vistas10/Article_10.pdf, (20. 01. 2012).
- Ćudina-Obradović, M. (1990). *Nadarednost: razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje*. Zagreb: Školska knjiga.
- Daniels, S., Piechowski, M. M. (2009). *Living with intensity: understanding the sensitivity, excitability, and emotional development of gifted children, adolescents, and adults*. Scottsdale, AZ: Great Potential Press.
- Gallagher, S. A. (1985). A comparison of the concept of overexcitabilities with measures of creativity and school achievement in sixth-grade students. *Roeper Review*, 8, 115–119.
- Lind, Sh. (2001). Overexcitability and the Gifted. *SENG Newsletter*, 1(1) 3–6.
- Maksić, S. B., & Đurišić-Bojanović, M. (2004). Kreativnost, znanje i školski uspeh. *Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja*, (36), 85–105.
- Milojević, N. (2012). Vodič kroz kreativni dramski process. Beograd: *Bazaart*, 40–43.
- Pekić, J. M. (2012). Vaspitni postupci roditelja kao činioci aktualizacije darovitosti. *Godišnjak Filozofskog fakulteta, Novi Sad*, 37(1), 201–213.
- Stojaković, P. (2000). *Darovitost i kreativnost*. Srpsko Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Republike Srpske.
- Tillier, W. (2009). Dabrowski without the theory of positive disintegration just isn't Dabrowski. *Roeper Review*, 31, 123–126.

Radica Ristic, MA

Clinical centre for mental health (volunteer)

Nis

COMPARING OVEREXCITABILITIES OF GIFTED AND NON-GIFTED CHILDREN

Abstrakt: The purpose of this paper is to explore the relationship between overexcitability and giftedness, based on Kazimierz Dabrowski's theory, a Polish psychiatrist and psychologist. The goal of this paper is to examine differences in overexcitability between gifted and non-gifted children. The research sample included 150 children aged 8 to 13. Forms of overexcitabilities were measured using the Overexcitability Questionnaire-Revised OEQ-REV (Piechowski, 2006). The data were analyzed using the basic descriptive and comparative statistical indicators. Results indicated that there were differences between gifted and the non-gifted groups in overexcitability. This study also examines differences in overexcitability between gifted and non-gifted children with regard to gender, age, whether a member of

the wider family is artist or not, school achievement and kind of art that children practice. Results indicated that there were differences between the gifted and non-gifted children with regard to average grade in school, whether a member of the wider family is artist or not and kind of art that children practice, while the results partially confirm the differences in overexcitability in gifted and non-gifted children with regard to gender and age.

Key words: overexcitability, gift, gifted children, creativity.

